

הקרן ההומניטרית של עזה: שותפה לפשעים וחתירה תחת חובותיה של ישראל ככוח כובש

הקרן ההומניטרית של עזה (GHF), שהוקמה בפברואר 2025 בתמיכת ישראל וארצות הברית, נועדה לחלק סיוע הומניטרי ברצועת עזה במהלך מצור ישראלי בן 11 שבועות, שדחף, על פי דו"ח משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים (OCHA) מיוני 2025, מעל 80% מ-2.3 מיליון תושבי עזה אל סף רעב. עם זאת, פעולות ה-GHF גרמו לנזקים קטסטרופליים לאזרחים, כאשר מעל 613 פלסטינים נהרגו ו-4,200 נפצעו באתרי חלוקת הסיוע שלה מאז מאי 2025, על פי משרד הבריאות של עזה ואושר על ידי עדים עצמאיים. תקריות אלו, שהתרחשו באזורים ממוסטרים תחת שליטה ישראלית והכללו קבלני אבטחה פרטיים חמושים, הובילו מעל 170 ארגונים הומניטריים, כולל אמנסטי אינטרנשיונל ורופאים ללא גבולות, לגנות את ה-GHF כ"מלכודת מוות" והפרה של החוק ההומניטרי הבינלאומי (IHL). מאמר זה טוען כי ה-GHF מהווה ארגון טרור ומשתתפת בפשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות ורצח עם, תוך חתירה תחת ה-IHL. הוא מפרט את חובותיה של ישראל ככוח כובש בעזה, אותם ה-GHF מחלישה, וקורא לרשויות המוסמכות לייעד, לאסור ולסנקציה על ה-GHF, ולתובע ה-ICC לבקש צווי מעצר עבור נושאי משרותיה ונציגיה מבית הדין המוקדם.

I. חובותיה של ישראל ככוח כובש

ישראל מוכרת ככוח כובש ברצועת עזה, למרות נסיגתה ב-2005, בשל שליטתה האפקטיבית על גבולות עזה, המרחב האווירי, המים הטריטוריאליים והשירותים החיוניים, כפי שאושר על ידי בית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ) בחוות דעתו המייעצת משנת 2004 על ההשלכות המשפטיות של בניית החומה ודוחות האו"ם שלאחר מכן. תקנות האג מ-1907, אמנות ז'נבה מ-1949 ופרוטוקול נוסף I מ-1977 מתווים את חובותיה של ישראל ככוח כובש, הכוללות:

- 1. הגנה על אזרחים:** סעיף 4 של אמנת ז'נבה הרביעית (GCIV) מגדיר אנשים מוגנים כאזרחים הנמצאים בשליטת כוח כובש. סעיף 27 מחייב את ישראל להבטיח יחס הומני, להגן על פלסטינים מפני אלימות ולהבטיח את ביטחונם. ההרג השיטתי באתרי ה-GHF — 59 בחאן יונס ב-17 ביוני 2025 ו-37 ליד רפיח ב-16 ביוני 2025 — מפר חובה זו, שכן התיאום של ישראל עם ה-GHF חושף אזרחים לסכנה קטלנית.
- 2. גישה הומניטרית:** סעיף 55 של ה-GCIV מחייב את ישראל להבטיח אספקת מזון וציוד רפואי לאוכלוסייה הכבושה, בעוד סעיף 59 מחייב הקלה על סיוע על ידי ארגונים חסרי פניות. המצור בן 11 השבועות, שגרם לרעב ברמת רעב עבור 80% מתושבי עזה (OCHA, יוני 2025), מפר חובה זו. על ידי החלפת סוכנות האו"ם לסעד ותעסוקה לפליטים פלסטינים (UNRWA) בארבעה אתרים ממוסטרים של ה-GHF, ישראל מונעת מסירת סיוע בטוחה, בניגוד לסעיף 8(ג) של הפרוטוקול הנוסף I, המגן על פעולות הומניטריות.
- 3. איסור על ענישה קולקטיבית:** סעיף 33 של ה-GCIV אוסר על ענישה קולקטיבית, כולל אמצעים הפוגעים באזרחים בשל מעשים שלא ביצעו. המצור ופעולותיה הקטלניות של ה-GHF, המגבילות את הסיוע וחושפות מבקשי סיוע לאלימות, מהוות ענישה קולקטיבית, כפי שציין הדווח המיוחד של האו"ם על הזכות למזון ביוני 2025.

4. **בריאות הציבור ורווחה:** סעיף 56 של ה-GCIV מחייב את ישראל לשמור על בריאות הציבור והיגיינה, בשיתוף פעולה עם הרשויות המקומיות למניעת רעב ומחלות. מערכת הסיוע הבלתי מספקת של ה-GHF, המחלקת "ארוחות" לא ברורות בהשוואה לסיוע המקיף של UNRWA, מחמירה את משבר הרעב בעזה, ומפרה חובה זו.

5. **אי-אפליה ונייטרליות:** ה-IHL, כולל סעיף 3 המשותף של אמנות ז'נבה, דורש יחס חסר פניות כלפי אזרחים. ההתאמה של ה-GHF למטרות הביטחוניות של ישראל – עקיפת מערכות האו"ם כדי להתמודד עם ההשפעה לכאורה של חמאס – מחלישה את הנייטרליות, ומפרה את עקרונות החוסר משוא פנים והאנושיות בהחלטת העצרת הכללית 46/182 (1991).

כישלונה של ישראל למלא חובות אלו, המוחמר על ידי תמיכתה ב-GHF, מקל על פגיעה באזרחים ורעב, מפר את ה-IHL ומאפשר זוועות. פעולות ה-GHF, המתבצעות תחת שליטת ישראל ככוח כובש, מערבות את שתיהן בהפרות של החוק הבינלאומי.

II. ה-GHF כארגון טרור

טרור, כפי שהוגדר בהחלטת מועצת הביטחון של האו"ם 1566 (2004), כולל מעשים שנועדו לגרום למוות או לפציעות גוף חמורות לאזרחים כדי להפחיד אוכלוסייה או לכפות פעולה, בעוד שהאמנה הבינלאומית לדיכוי מימון טרור משנת 1999 (סעיף 2) מכסה מעשים המעוררים אימה בציבור. פעולות ה-GHF עומדות בקריטריונים אלו. ארבעת אתרי החלוקה שלה, הממוקמים באזורים ממוסטרים, מושכים אזרחים נואשים לאזורים שבהם הם נתקלים בכוח קטלני מצד חיילים ישראלים או קבלני ה-GHF החמושים. דוחות מתעדים 613 מקרי מוות ו-4,200 פצועים, עם תקריות כמו 59 הרגים בחאן יונס ו-37 ליד רפיח. עדות של קבלן לשעבר, שצוטטה על ידי אמנסטי אינטרנשיונל, טוענת כי שומרי ה-GHF ירו על קהלים, מה שמרמז על מעורבות ישירה. דפוס אלימות זה, בתוך משבר הרעב בעזה, מפחיד פלסטינים, מרתיע אותם מלחפש סיוע ומחזק את שליטת ישראל, בהתאם להגדרת הטרור של החלטה 1566.

III. שותפה לפשעי מלחמה

פשעי מלחמה לפי סעיף 8 של חוקת רומא כוללים הרג מכוון והתקפות על אזרחים במהלך סכסוכות מזוינים. סעיף 3 המשותף של אמנות ז'נבה אוסר על אלימות נגד אזרחים בסכסוכות לא-בינלאומיות כמו ישראל-חמאס. אתרי ה-GHF הממוסטרים, המתואמים עם הכוחות הישראליים, מאפשרים הפרות כאלה. משרד זכויות האדם של האו"ם מדווח כי חיילים ישראלים קיבלו לכאורה הוראות לירות על מבקשי סיוע לא חמושים, לפי חקירה של הארץ, וכישלונה של ה-GHF להעביר את האתרים למרות 613 מקרי מוות מרמז על שותפות. על ידי הקלת התקפות על אזרחים, ה-GHF מסייעת ומעודדת פשעי מלחמה לפי סעיף 25(3)(ג) של חוקת רומא, המחייב ישויות באחריות לסיוע מודע בהפרות.

IV. שותפה לפשעים נגד האנושות

פשעים נגד האנושות, לפי סעיף 7 של חוקת רומא, כוללים רצח, השמדה ומעשים לא אנושיים כחלק ממתקפה נרחבת או שיטתית נגד אזרחים עם ידיעה על המתקפה. 613 מקרי המוות באתרי ה-GHF מהווים מתקפה שיטתית, בהתחשב בחזרתם ובקנה המידה שלהם. על ידי פעילות באזורים קטלניים והחלפת המערכת הבטוחה של UNRWA, ה-GHF מאפשרת ביועין רצח (סעיף 7(1)(א)) ומעשים לא אנושיים (סעיף 7(1)(כ)). אזהרת האו"ם על "השמדה" באמצעות רעב (סעיף 7(1)(ב)) מקשרת את תפקיד ה-GHF לסיכון הרעב של 80% בעזה לפשעים אלו, שכן היא מחמירה את תנאי הסבל.

V. שותפה לרצח עם

אמנת רצח העם משנת 1948 מגדירה רצח עם כמעשים שנועדו להשמיד, כולו או בחלקו, קבוצה מוגנת, כולל הרג (סעיף II(א)) או הטלת תנאים שנועדו לגרום להשמדה פיזית (סעיף II(ג)). שותפות נובעת מסיוע למעשים כאלה ביוזעין (סעיף III(ה)). פעולות ה-GHF, המאפשרות 613 מקרי מוות ורעב בתוך סיכון רעב של 80%, תורמות לתנאים המובילים להשמדת פלסטינים. פסיקת ה-ICJ משנת 2024 על רצח עם סביר בעזה מחזקת טענה זו. על ידי משיכת אזרחים לאתרים קטלניים וחבלה בסיוע, ה-GHF מסייעת למעשי רצח עם, מה שהופך אותה לשותפה לפי סעיף III(ה).

VI. ה-GHF כמלכודת מוות וחתירה תחת ה-IHL

המודל של ה-GHF הוא מלכודת מוות, החותרת תחת המנדטים של ה-IHL למסירת סיוע בטוחה ונייטרלית (אמנות ז'נבה, סעיף 3 המשותף; פרוטוקול נוסף II, סעיף 18). בניגוד ל-400 נקודות החלוקה הבטוחות של UNRWA, ארבעת האתרים הממוסטרים של ה-GHF יוצרים מרוצות כאוטיות, החושפות אזרחים לצלפים וקבלנים חמושים. דוחות על יריות, כולל 59 מקרי מוות בחאן יונס ו-37 ליד רפיח, לצד ביקורות של ארגונים לא ממשלתיים ופוסטים ב-X המכנים את ה-GHF "אזור הרג", מדגישים את העיצוב הקטלני הזה. בהתאמתה למטרות הביטחוניות של ישראל לעקוף מערכות האו"ם ולהתמודד עם ההשפעה לכאורה של חמאס, ה-GHF מפרה את עקרונות הנייטרליות והחוסר משוא פנים של החלטת העצרת הכללית 46/182 (1991). חתירה זו הופכת את הסיוע ההומניטרי למנגנון של שליטה ופגיעה, תוך חתירה תחת החובות המשפטיות של ישראל ועקרונות ההומניטריים בינלאומיים.

VII. קריסת המשפטיות של ה-GHF בשוויץ

חוסר השקיפות והלגיטימיות המוסדית של הקרן ההומניטרית של עזה אושר עוד יותר כאשר הרשות הפדרלית השוויצרית לפיקוח על קרנות (ESA) פתחה בהליכי חיסול נגד הסניף הרשום בז'נבה של ה-GHF ב-2 ביולי 2025. ה-ESA ציינה הפרות מרובות של חוק הקרנות השוויצרי, כולל: - היעדר חבר מועצת מנהלים מבוסס בשוויץ עם סמכות חתימה, - פחות משלושה חברי מועצת מנהלים כנדרש בחוק, - היעדר חשבון בנק שוויצרי או כתובת תקפה, - היעדר גוף ביקורת מוסמך.

ה-GHF הודתה כי הסניף השוויצרי שלה היה ישות חירום לא פעילה שלא ביצעה פעילויות בשוויץ ואישרה כי היא מבוססת מבחינה תפעולית בארצות הברית (דלאוור). ה-ESA פרסמה הודעת פירוק של 30 יום בעיתון הרשמי של שוויץ למסחר. במאי 2025, **TRIAL International**, ארגון משפטי לא ממשלתי מבוסס בז'נבה, הגיש שתי בקשות רשמיות לחקירה האם פעולות ה-GHF מפרות את החוק השוויצרי ואת החוק ההומניטרי הבינלאומי, תוך ציון חוסר נייטרליות וחוסר משוא פנים.

אי-הציות המבנית של ה-GHF מבטלת כל הנחה של תום לב. על פי החוק ההומניטרי הבינלאומי ומשטרים רגולטוריים שוויצריים, **לגיטימיות ארגונית** — המוכחת על ידי ממשל שקוף, פיקוח מקומי ואחריות — היא תנאי מוקדם לפעולות הומניטריות חוקיות. הכישלון המוחלט של ה-GHF לעמוד בתקנים אלו תומך בהנחה הניתנת להפרכה כי מדובר בישות הפועלת בחוסר תום לב או בישות המשמשת ככלי של מדינה שנועדה לחתור תחת מסירת סיוע נייטרלית.

VIII. קריאה לפעולה

1. ייעוד, איסור וסנקציות על ידי רשויות מוסמכות

- **העצרת הכללית של האו"ם:** תוך הפנייה להחלטה 377A ("מאוחדים למען השלום"), העצרת הכללית צריכה לכנס מחדש את המושב המיוחד החירום העשירי להכריז על ה-GHF כארגון טרור ולדחוף להקפאת נכסים, איסורי נסיעה ואיסור מימון — דבר הדורש רוב של שני שלישים, שנמצא בהישג יד לאור התמיכה במאמצי הפסקת האש בעזה.

- **ממשלות לאומיות:** מדינות — במיוחד בתוך הליגה הערבית, האיחוד האפריקאי והדרום הגלובלי — צריכות לייעד באופן פרטני את ה-GHF כישות טרוריסטית על פי חוקי אנטי-טרור מקומיים, להקפיא את נכסיה ולאסור שיתוף פעולה. תקדימים כוללים ייעודים חד-צדדיים של ישויות הקשורות לדאעש.

- **גופים אזוריים:** האיחוד האירופי, הליגה הערבית והאיחוד האפריקאי צריכים למנף את מנגנוני הסנקציות שלהם, תוך חיקוי אמצעים כמו הגבלות האיחוד האירופי נגד צפון קוריאה לאחר הווטו של מועצת הביטחון של האו"ם ב-2022.

2. אחריות פלילית ב-ICC

התובע של ה-ICC צריך לבקש צווי מעצר לפי סעיף 58 של חוקת רומא עבור הנהגת ה-GHF, חברי המועצה וקבלני האבטחה הקשורים לפעולות קטלניות באתרי הסיוע. העילות כוללות:

- **סעיף 25(3)(ג):** סיוע והסתה לפשעי מלחמה,

- **סעיף 7:** פשעים נגד האנושות,

- **סעיף 6 + סעיף III(ה) של אמנת רצח העם:** שותפות ברצח עם.

חברותה של פלסטין ב-ICC מאז 2015 מקנה סמכות שיפוט על עזה. החלטת מועצת זכויות האדם של האו"ם מיוני 2025 הקוראת לחקירה של קורבנות באתרי סיוע מספקת עילות נוספות לפעולה תביעתית.

מסקנה

ככוח כובש בעזה, ישראל מחויבת לתקנות האג, אמנות ז'נבה ופרוטוקול נוסף I להגן על אזרחים, להבטיח גישה הומניטרית ולמנוע ענישה קולקטיבית. פעולות ה-GHF — תחת תיאום ישראלי — גרמו ליותר מ-613 מקרי מוות ותרמו לרעב ברמת רעב המשפיע על מעל 80% מתושבי עזה. מעשים אלו מהווים טרור (החלטת מועצת הביטחון של האו"ם 1566), פשעי מלחמה (סעיף 8 של חוקת רומא), פשעים נגד האנושות (סעיף 7) ורצח עם (סעיף II של אמנת רצח העם). הקריסה המשפטית של ה-GHF בשוויץ מפרקת עוד יותר כל נרטיב של לגיטימיות. הקהילה הבינלאומית חייבת לפעול באופן החלטי: יש לייעד, לאסור ולהטיל סנקציות על ה-GHF, ולהחזיק את מנהיגיה באחריות פלילית. שיקום התפקיד ההומניטרי המרכזי של UNRWA חיוני להגנה על אזרחי עזה ולשמירה על החוק הבינלאומי.